

DESEŇÁČEK

ZPRAVODAJ OBCE DESNÉ

ČÍSLO 74 • ROČNÍK 19 • 2/2020

Chýše na soutoku

Letošní jaro jsme si moc neužili. Opatření proti pandemii koronaviru se dotkla veškeré naší činnosti. Od poloviny března povinně nosíme roušky. Byl vyhlášen nouzový stav a omezující nařízení jež se dotýkalo i společných vycházek nás trochu zaskočilo. Plánovaná vycházka na 8. května 2020 dlouho nebyla jistá. Když se blížil měsíc květen, pomalu docházelo k rozvolňování omezujících nařízení a povolený počet 10 osob ve skupině již byl podnětem, že se o uskutečnění této vycházky začalo uvažovat. Velmi těžké rozhodování pořadatelů. Skutečně se nás sešlo 10, při dodržování vzdáleností mezi sebou a použití roušek jsme vyjeli linkovým autobusem do Budislavi a dále již pokračovali pěšky směrem ke Kamenným Sedlístím. Při procházce obcí jsme měli možnost vidět bývalou hospodu u Rovenských, krásné rekreační chalupy a při míjení parčíku zajímavý kříž s kombinací dřeva a kamene. Ve zmiňované hospodě na Kamených Sedlístích František Rovenský st. (1871 – 1925) kromě pohostinství vyráběl (míchal) sodové vody, ale i likéry. Sodovkou zásoboval jak Budislav, tak i okolní vesnice Dolní Újezd a Osík. Též zásoboval i letní hosty z Prahy, kteří byli rekreačně ubytováni v Budislavi. Této hospodě se říkalo „u Králů“. K hostinskému Královi se váže i historka, jak se vracel od soudu, kde křivě přísahal a na Hraničkách se mu spláhl kůň, on spadl a zabil se. V těchto místech je doposud malý pomníček připomínající tuto událost z roku 1750.

Dále přicházíme k vyhlídce na kamenolom a jeho terasovité zářezy při těžbě do skalního masivu. Velmi zajímavý pohled.

Pak již odbočujeme směrem k bývalé hájovně Kozmín. Nedaleko od hájovny přicházíme k soutoku řek Desná a Desinka. Zde již jsme byli při první vycházce v roce 2006. Překvapila nás velká změna. U soutoku je postavena malá chatka, okolí upraveno a vyčištěno. Nad soutokem lávka

s vyhlídkou a lavičkou. U chatky zv. Chýše na soutoku jsme rozbalili své svačiny a proběhlo opékání špekáčku. Zašli jsme se podívat též na nedaleké, zatím opuštěné dětské tábořiště. Domluvené občerstvení v hospůdce „Na Hradisku“ bylo zrušeno z důvodů nařízených omezujících opatření a též z důvodů přestavby.

Při zpětné cestě procházíme kolem chat a retenčních nádrží. Od hasičské zbrojnice v Budislavi někteří použili ke zpáteční cestě autobus a někteří pokračují pěšky po ní cestou směrem k Mladočovu. Procházíme kolem pěkně opraveného „Mrázova kříže“, dále kolem kostela a kolem lesa k naší obci Desná. Počasí velmi příjemné a nálada účastníků též, za což jim patří poděkování. Poděkování patří i organizátorům tohoto výslapu, neb to nebylo úplně snadné. Tak skončila již 28. společná vycházka a těšíme se na další.

Oldřich Kladiivo

**Obec Desná a SDH Desná
vás srdečně zvou na**

Vítání prázdnin

Těšíme se na vás ve středu

1. 7. 2020 v 17:00

na hřišti v Desné

Soutěže pro děti a občerstvení zajištěno

Usnesení Zastupitelstva obce Desná ze dne 4. 3. 2020

Zastupitelstvo obce Desná mimo jiné projednalo a schválilo:

- investiční záměr akce "OBEC DESNÁ - PŘÍSTAVBA MATEŘSKÉ ŠKOLY" z podprogramu 298D2280 – Podpora rozvoje a obnovy materiálně technické základny regionálního školství v působnosti obcí v rámci výzvy č. 6 Ministerstva financí ČR
- smlouvu o budoucí smlouvě o zřízení věcného břemene a dohodu o umístění stavby č. IE-12-2007703, Desná, SY_0346, falešné B – nová DTS

Usnesení Zastupitelstva obce Desná ze dne 31. 3. 2020

Zastupitelstvo obce Desná mimo jiné projednalo a schválilo:

- prodloužení platnosti Rozpočtového provizoria pro rok 2020

Usnesení Zastupitelstva obce Desná ze dne 29. 4. 2020

Zastupitelstvo obce Desná mimo jiné projednalo a schválilo:

- střednědobý výhled rozpočtu obce Desná na roky 2020–2022
- rozpočet obce Desná na rok 2020, v příjmech 6 116 600,- Kč, ve výdajích 8 555 400,- Kč a ve financování 2 438 800,- Kč
- závazné ukazatele rozpočtu obce Desná na rok 2020
- rozpočet Mateřské školy Desná na rok 2020
- převedení výsledku hospodaření příspěvkové organizace Mateřská škola Desná za rok 2019 ve výši 831,48 Kč do rezervního fondu
- poskytnutí finančních příspěvků pro rok 2020
- poskytnutí individuální dotace z rozpočtu obce Desná na provoz potravin p. Mlejnkové
- vydání územního plánu obce Desná
- smlouvu o spolupráci obcí na společném projektu mezi obcí Desná a Horní Újezd na vypracování projektové dokumentace akce „Výměna vodovodního řádu Horní Újezd – Desná“
- smlouva o dílo s firmou Stavební sdružení Boštík s.r.o. na akci „Přístavba MŠ v Desné u Litomyšle“
- prodej travního traktoru KUBOTA

Zastupitelé obce a redakce Deseňáčku
přejí všem občanům příjemně prožité
období prázdnin a dovolených. ☺

Jubilea

V tomto čtvrtletí oslavili:

Luděk Renza	50 let
Jan Janoušek	55 let
Věra Vejrychová	60 let
Božena Kopecká	75 let
Jaroslav Chaun	75 let
Ludmila Kulhavá	75 let
Oldřich Kládivo	81 let
Věra Capoušková	83 let
Čeněk Čermák	84 let
Marie Voříšková	91 let

*Všem oslavencům
přejeme do dalších let
mnoho zdraví a dobrou
životní pohodu.*

Narození

Julie Kotasová
Jan Pavliš

Poděkování

Děkujeme všem našim občanům, za příkladné dodržování vládních nařízení během nouzového stavu, vyhlášeného vládou ČR z důvodu prudkého šíření, pro nás dosud neznámého, viru nazývaného COVID 19. Zdá se, že současné šíření je i díky těmto nepopulárním opatřením prozatím zvládnuté. Otázka však je, jak se situace s nákazou bude projevovat dále. Samozřejmě si přeji, aby se již situace neopakovala. Ještě jednou děkuji.

Jaroslav Kládivo

Nový zahradní traktor

Jak jste si jistě všimli, pořídili jsme na obec novou techniku a sice nový zahradní traktor SECO STARJET PRO 4x4 českého výrobce SECO výrobní závod Jičín. Kubota stárí cca 15 let, jen u nás sloužila 10 roků, nám začínala dosluhovat a náklady na každoroční opravy se začínaly šplhat již přes 30 000,- ročně a to si Pepa Rosypal s leccím poradil. Nakonec jsme ji tedy prodali také za 30 000,- (dle odhadu na Sebranicích) a pořídili jsme novou techniku. Nový stroj je již vybaven vysokozdvizným košem, což nám umožňuje snadné nakládání posečené trávy a její odvoz. Cena traktoru byla 248 000,- (oproti nové Kubotě cca 450 000 - 600 000 Kč dle výbavy a provedení), pořizovací cena tedy výhodnější a i levnější případné náhradní díly, servisní středisko v Litomyšli. K tomuto stroji lze dokoupit různá přídatná zařízení, jako např. vertikutátor, mulčovač případně posýpač komunikací a další. Věřím, že při solidním zacházení s novou technikou, nám bude sloužit při údržbě obce dostatečně dlouho.

Jaroslav Kládivo

Novinky z desenské školičky

Jak se měla naše školka v době koronavirové???

V jarních měsících si pandemie vyžádala přísná opatření, která se dotkla i naší školky. Od 16. března byla uzavřena. Nezaháleli jsme a vrhli jsme se na výměnu koberce ve třídě „Myšiček“. Ačkoli se objevil problém s rozsypaným podkladovým betonem a musel se dělat celý nový, stačili jsme koberec těsně před otevřením položit. Proběhla také plánovaná oprava altánu. Velmi děkujeme za veškerou práci panu Františku Šimkovi st. a panu Luděkovi Řehákovi. Paní učitelky pracovaly buď v MŠ nebo z domova...šily, opravovaly plyšáky, vyráběly výzdobu do oken na celý rok, připravovaly přáníčka, opravovaly knihy, vyráběly didaktické pomůcky pro děti atd...

Všechna opatření se v posledních týdnech uvolňují, takže se od 25. května otevřely, za přísnějších hygienických podmínek, i třídy naší školy a zaplnily se nedočkavými dětmi. Potěšilo nás, že se děti do školky rády vracely a těší se na své kamarády i činnosti, které pro ně máme připraveny.

Na základě těchto opatření byly zrušeny všechny plánované kulturní a sportovní akce – divadla, plavecký výcvik, čarodějnický rej, školní výlet, besídka pro maminky, výlet na stezku do Poříčí, kurz první pomoci pro děti, Sportovní hry pro mateřské školy v Litomyšli...atd.

O to více si užíváme pohybové aktivity a hru ve školce. Učíme se pěkné básničky, zpíváme písničky, tvoříme a kreslíme veselé obrázky. Více času trávíme na zahrádce školky nebo na vycházkách. To pak pozorujeme přírodu a poznáváme spoustu zajímavých věcí ze světa kytiček, zvířátek ale i třeba z dopravního provozu.

Po otevření školky jsme ve školce uvítali i novou paní učitelku Simču. Je z Litomyšle a vystřídala naší paní učitelku Nikču, která se raduje z malého chlapečka.

Děkujeme za její práci pro naši školku a přejeme hodně spokojených dní na mateřské dovolené.

Prázdniny se kvapem blíží a nás čeká „Slavnostní vyřazení předškoláků“. Po prázdninách usedne 12 našich dětí do školních lavic. Tuto tradici chceme uspořádat i letos. S ohledem na opatření, které zůstávají v platnosti, a na rozmary počasí, bychom tuto akci uspořádali na školní zahradě s menším počtem přítomných osob.

V příštích měsících plánujeme přístavbu ke školní kuchyni. Okresní hygienická stanice nám každým rokem do kontrolní zprávy napíše řadu nedostatků, které je třeba řešit. Jde o dlouhodobě požadované věci, které není možné řešit jinak, než přístavbou ke stávající budově. Jde nový sklad potravin, šatnu a kancelář pro personál kuchyně s WC a umyvadlem, úklidová místnost s výlevkou a hrubá přípravná zeleniny se dřezem a umyvadlem. Na tuto akci máme vypracovanou projektovou dokumentaci, schválenou dotaci a čekáme na stavební povolení.

Dagmar Sedláčková, Bc. Anna Veselíková

*Všem dětem přejeme hezké a pohodové
prázdniny se spoustou krásných zážitků.
Naším předškolákům hodně úspěchů a radosti
v základní škole.*

Celý kraj bude lépe dýchat, pomohou tomu nové kotle za peníze z kotlíkových dotací

Celý kraj se má rozvíjet rovnoměrně, lidé mají mít stejné možnosti a výhody na kterékoli části území. Kotlíkové dotace toto kritérium splňují na sto procent. Další žadatelé budou podpořeni v letošním roce. Ukončení příjmu žádostí je 30. října 2020, tedy pátá výzva Kotlíkových dotací stále trvá.

Kraj zahájil příjem žádostí do páté výzvy kotlíkových dotací v loňském roku 8. října. Zájem byl obrovský hned od začátku otevření výzvy. Ukončení příjmu žádostí je 30. října 2020, tedy pátá výzva Kotlíkových dotací stále trvá. Žádosti o poskytnutí této dotace mohou lidé podávat prostřednictvím webové aplikace na internetových stránkách Pardubického kraje. V polovině února 2020 bylo zaregistrováno kolem 1840 žádostí. Žadatel může získat dotaci až do výše 127 500,- Kč.

V 5. výzvě je podpora poskytována na pořízení nových automatických kotlů na biomasu, kotlů na kusové dřevo s ručním přikládáním, kondenzačních plynových kotlů a tepelných čerpadel. Podpořena může být pouze výměna

starého kotle na pevná paliva s ručním přikládáním emisní třídy 1., 2. a bez určení třídy.

Rada průběžně schvaluje podané žádosti. V současné době pracovníci Regionálního rozvoje Pardubického kraje podepisují smlouvy s první polovinou žadatelů. Druhá polovina žadatelů byla prozatím vyrozuměna o tom, že peníze dostanou. Na podpis smlouvy si počkají na konec léta, ale mají jistotu, že peníze zde pro ně jsou již připravené a kotel mohou vyměnit.

Žádosti, které se nepodaří uspokojit, jsou zařazovány do tzv. zásobníku projektů. V případě odstoupení příjemců od smlouvy nebo nedočerpání schválené výše dotace, budou uvolněné příspěvky nabídnuty žadatelům právě v tomto zásobníku, a to dle pořadníku podání žádosti. Tyto žádosti mohou být v letech 2021 – 2023 uspokojeny z prostředků výzvy MŽP pro kraje v rámci podprogramu, prostřednictvím něhož má kraj možnost získat částku okolo 70 milionů Kč.

Hana Štěpánová, (STAN), radní Pardubického kraje zodpovědná za regionální rozvoj, evropské fondy a inovace

V NOUZI POZNÁŠ PŘÍTELE

Farní charita Dolní Újezd v uplynulých týdnech své přátele opravdu poznala.

Chtěli bychom VŠEM ze srdce vyjádřit velké poděkování za veškerou podporu a pomoc, které se nám – našim klientům i zaměstnancům – v obtížném období dostalo. A to ať ve formě materiální (zajištění dovážky nákupů a obědů, dezinfikování, šití roušek), finanční nebo i formou rady, povzbuzení, vzpomínek či modlitby...

Nákaza koronavirem a karanténa pro nás byla noční můrou, u které jsme všichni doufali, že nikdy nenastane. Život nám ale dává různé překážky a jak se říká, zkušenostmi se člověk učí. Nám vzniklá situace připomněla, jak je každý z našeho týmu důležitý a už víme, že existuje hodně dobrých lidí, kteří v těžké situaci dokáží okamžitě pomoci.

Proto, i když je to málo, posíláme veliké DĚKUJI především starostům obcí (podpora a pomoc, někde nákup zajišťovali i přímo sami starostové), kněží, dobrovolníkům z řad hasičů, skautů, sokolů, zaměstnancům obce, rodinám zaměstnanců a klientů, okolním charitám a všem, kteří nás jakkoli podpořili. Moc si Vaší pomoci vážíme!

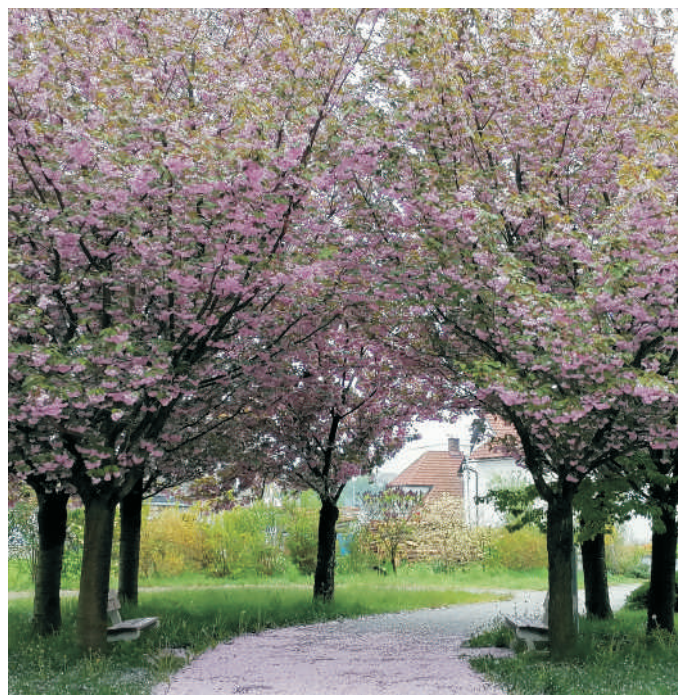
Děkujeme též všem obyvatelům DPS za spolupráci. Víme, že tyto týdny pro ně byly velkou psychickou zátěží, když nemohli ze svého bytu ani do parku, do obchodu, na procházku. Ani se nemohli navzájem navštívit a odlehčit tak svým starostem.

Nechceme také zapomenout na charitní zaměstnankyně a jejich rodiny. Všem sestřičkám a pečovatelkám děkujeme, že riskují své zdraví i zdraví svých rodin při zajišťování péče. Nikdo za vzniklou situaci nemůže a je zbytečné

hledat někde vinu. V období domácí karantény ale našťastí převažovala podpora našich pracovníků, která pro ně byla určitě tím nejdůležitějším. Dobré duše nejednou donesly k jejich domovům něco dobrého na zub i na zlepšení psychické pohody... Děkuji i za to.

Nyní se snažíme o navrácení situace do zajetých kolejí. Přejeme vám i sobě hlavně pevné zdraví, životní optimismus a Boží požehnání.

*S úctou a poděkováním Jana Kalibánová
a Iveta Sobotová FCH Dolní Újezd*

Úplné zastavení veřejného života se samozřejmě zcela zásadně dotklo i nás. Na dva měsíce jsme museli přerušit veškerou sportovní činnost, zrušili jsme i vystoupení dua Žákovce-Volínová. Travníky zely prázdnotou, míče a další pomůcky zůstaly zavřené v kabinách.

Výkonný výbor Fotbalové asociace České republiky rozhodl 7. dubna 2020 o ukončení všech amatérských fotbalových soutěží dospělých a mládeže. Jednalo se o smutné, ale bohužel jediné rozumné řešení nastalé situace. Vzhledem k pandemii koronaviru bylo pokračování soutěží nepřijatelné zdravotní riziko. Dohrání soutěží nebylo ani v rámci letních měsíců fakticky možné. Konečné pořadí soutěží zůstalo podle stavu ke dni 8. dubna. Ze soutěží nikdo nepostoupil ani nesestoupil.

V této situaci jsem si všiml jedné důležité věci – a to kolika lidem fotbal chyběl. Nejen hráčům, trenérům, vedoucím, funkcionářům, ale především všem, kteří se třeba jen občas u hřiště zastavili. Chyběl fotbal, setkávání se, společně strávený čas, emoce, zkrátka vše, co k tomuto sportu patří. Sám za sebe jsem přesvědčen, že to byla ideální doba k tomu zapřemýšlet nad tím, co všechno Tělovýchovná jednota Horní Újezd našemu regionu přináší.

Vzhledem k uvolňování vládních opatření schválil výkonný výbor TJ Horní Újezd zahájení tréninkové činnosti jednotlivých mužstev v týdnu od 4. 5. 2020. V tomto týdnu se na hřišti za přísných hygienických opatření postupně začaly objevovat všechny věkové kategorie – od fotbalové školičky až po muže. Od konce května jsme odehráli několik přátelských zápasů s okolními oddíly.

Před měsícem nás zasáhla smutná zpráva z Cikova. 22. května podlehl těžké nemoci František Mokrejš, jeden ze zakladatelů fotbalového oddílu naší tělovýchovné jednoty. Byl dlouholetým hráčem a funkcionářem. Při

činnosti TJ odpracoval nespočet hodin při úpravě hřiště, výstavbě kabin, opravě dopravních prostředků. Pomohl vždy tam, kde bylo třeba. Dlouhá léta spolupracoval při psaní kroniky TJ. Rád hrál i stolní tenis a spolupořádal Vánoční turnaje ve stolním tenise. V roce 1990 se stal starostou obce Horní Újezd a v této funkci vydržel řadu let. Jeho zásluhou se podařilo vykoupit pozemky, kde je hřiště, kabiny, víceúčelové a dětské hřiště. Dlouhou dobu vedl archiv všech zápasů v TJ a v posledních letech ho využíval při valných hromadách a také při loučení se zemřelými členy. Za to všechno moc děkujeme.

V současné době řešíme novou sezónu. Červen je čas zaslání přihlášek do soutěží, pevně věříme, že se sezóna 2020/2021 rozjede v obvyklých termínech a proběhne standardním způsobem. Děláme všechno proto, abychom ve spolupráci s Morašicemi opět mohli nasadit do soutěží týmy ve všech věkových kategoriích. Pro aktuální informace sledujte naše internetové stránky www.tjhorniujezd.cz.

Na závěr jedna pozvánka. Náš partnerský oddíl z Morašic bude v sobotu 5. 9. 2020 slavit na svém hřišti 120 let od svého založení a 50 let fotbalového oddílu. Od půl desáté se v rámci programu uskuteční turnaj naší společné starší přípravky, o půl jedné začne mistrovské utkání mužů domácího týmu, pokud to regule dovolí, tak proti našemu mužstvu, ve tři hodiny bude oficiální část programu a v 15:30 má výkop zápas starých gard Morašice – Hradec Králové (účast přislíbil např. Luboš Kubík nebo Adrian Rolko). Kromě nových kabin budou k prohlédnutí historické statistiky a archivní fotografie, doprovodný program pro děti, prodej suvenýrů a upomínkových předmětů, bohaté občerstvení.

*S přáním příjemně stráveného léta
Mgr. Zdeněk Beneš, sekretář TJ Horní Újezd*

POZVÁNKA

TJ Horní Újezd
pořádá v **neděli 12. července od 14:00**
Dětský sportovní den

FOTBALOVÝ AREÁL HORNÍ ÚJEZD občerstvení zajištěno

jízda na kole strikání vodou hod na cíl
střelba ze vzduchovky opičí dráha

ceny pro každého účastníka
jízdní kola a přilby si každý zajišťuje sám
spousta dalších disciplín pro menší i větší děti
v případě velmi nepříznivého počasí se akce nekoná

Pozvánka na putování obcí Trstěnice

Po naučné stezce je možné poznat mnoho starých usedlostí, polygonální stodoly, včetně statku zvaného Vojnarka známého z divadelní hry od Aloise Jiráska. Prohlédli bychom si nové komunitní centrum a zastavili se u hrobu Vojnarka.

Sešli bychom se v pondělí 6. července 2020 v 8 hod u hasičské zbrojnice. Sesedli bychom se do aut a dojeli do Trstěnice ke kostelu a dále vycházkou bychom prošli již zmíněná místa a památky.

Přijďte s námi příjemně prožít společný volný den s trochou pohybu a zakončený posezením s něčím dobrým na doplnění sil ve vyhlášeném hostinci Sajdlův Mlýn.

Srdečně zvou pořadatelé

**SDH Desná a obec Desná
srdečně zvou na XVI. ročník
závodu v požárních útocích**

**O pohár
obce Desná**

**součást seriálu závodů
Okresní ligy Svitavska**

**15.8.
2020**

v 11:00

**na hřišti
v Desné**

Letní pranostiky

V minulém čísle jsem vám nastínil historii vzniku pranostik a několik jejich příkladů vztahujících se k jarnímu období. Nyní vám přináším letní pokračování.

- Červen studený – sedlák krčí rameny.
- Hrozíš-li se v létě práce a potu, budeš mít v zimě jen bídu
- a psotu.
- I když je den v létě nejdelší, rolníkovi často nestačí.
- Kdo se v létě nezapotí, v zimě se nenasytí.
- V čase nejkratších a nejdelších dnů bývá povětrnost stálá.
- Medardova kápe, čtyřicet dní kape.
- V létě očekávej zmoklé slepičky.
- Mokrá léta - drahá léta.
- Louku seč, když je ti jí nejvíce líto.
- Když na Medarda prší, nebudou toho roku houby růst.
- Svatý Vít dává trávě pít.
- S letním deštěm bohatství padá.
- Kolik bylo na louce krtinců, tolik bude babinců (= kopek sena).
- Je-li léto bez vody, budou drobný brambory.
- Zhnědne-li seno od dešťů, i tak bude mléko bílé.
- Co se v létě zrodí, vše se v zimě hodí.
- Když prší, seč, když je hezky, suš.
- Kdo seče v dešti, tomu sena nezčernají.
- Na svatého Jána otvírá se k létu brána.
- Na svatého Jána jahody do džbána.
- Sucha poškozují úrodu, ale dlouhé deště ji zkazí.
- Suché léto jest úrodné léto, poněvadž u nás slunce na hlad nesvítí.
- Nekuká-li kukačka před svatým Janem, bude neúrodný rok.
- Hřmí-li, když slunce v raku stojí, tu sedlák velikých such se bojí.
- Prší-li na svatého Petra a Pavla, urodí se hodně hub.
- Co červenec neuvaří – srpen nedopeče.
- Co červenec neupeče, to již srpnu neuteče.
- Svatý Prokop, zeli okop!
- Po svatém Janu Husi šelma sedlák, který srpy nebrousí.
- Je-li hojně třešně všude, dobře i žito bude.
- Svatá Markyta hodila srp do žita.
- Do Jakuba zeličko – po Jakubu zeli.
- Když se za větru hojně vlní obilí, budou sporé pecny.
- Dozrávají-li borůvky, za tři týdny dojde i na žito.
- Na svatého Jakuba dopoledne léto, odpoledne zima.
- Svatá Anna – chladna z rána.
- Bábo, bábo, svatá Anno, dej aby uzrálo!
- Teplé a suché léto přivádí za sebou mírný podzim, hojnost vína a tuhou zimu.
- V srpnu již nelze slunci mnoho věřit.
- Červenec, srpen a září muka, ale potom bude mouka.
- Nejsou-li v srpnu hříby, nebude v zimě sněhu.
- Když je v srpnu ráno hodně rosy, mají z toho radost vosy.
- Když jsou v srpnu velké rosy, zůstane obyčejně pěkné počasí.
- Vavřinec ukazuje, jaký podzim nastupuje.
- Na svatého Vavřince hop zemáky do hrnce.
- Pěkné počasí na sv. Vavřince ukazuje na pěkný podzim.
- Od svatého Bartoloměje slunce již tolik nehřeje.
- Bartoloměj svatý odpoledne krátí.

Kterak se u nás mluví – pokračování

Dnes mají hospodáři rodokmeny svého zvířectva, ale na rodinnou kroniku se jich neptejte.

Další rčení a výroky ve zdejší nářečí:

Ud'álo se mu nák špatně (onemocněl). Kdáks byl (kde jsi byl)? Kam deš (jdeš)? Dete z lesa domu? Copak děláš? Plác sebou na zem (spadl na zem). Porádem se opakuješ (pořád). Naďálo to paseku. Dybys to sd'ála (sundala). Je dlouhej jak tejden. Todlecto (tohle to). Tadydle (tady, tu). Do ví, čím je to dobrý. Poť sem (pojď sem). Dyť du. Copak vo to. Jak kerá (která). Byla vněm malá dušička. Fouká ze strnišť. Zabalíme to do lochtuše (plachetky). Autobus je vodjetej. Šak stejně nic nevíš. Nalej do vadničky vodu. Pudem sázet na hlavátko hlavatici (bílou řepu). Dělej to kloudně (pořádně). Podej mi pauzák (provaz). Na nákup pudem až pořečku (po zítří). Dáme to na kutchan (plech) a pak do trouby. Děti si čutaly s kuličkama (hrály si). Počítej do vosmi. Našel připiňáka (klíště). Pojed' sem s tůčkem (kolečkem). Již bude hezky, neb vyrazila vejvařiska (prameny). Vem vodu z měděnce na kamnech (zásobník vody). Už po něm ani pes neštěk (nikdo si jej nevšímal). Tváří se, jako by mu ulítly včely. Jedná jako utržený ze řetězu. Prádlo se věší na vidla (bidla). Byla nouze, že lidé dobytku došky trhali a řezali. Tloukli jsme doma máslo. Vem si k tomu nákej vokurek či rajče. Měl pod čepicí. Musím zajít na řbitov.

Bylo slyšet kdákat slepice. Šel jsem ulicej. Musel jsem přerovnat tři šáry tašek na střeše. Pojď si cvrnknout kuličky. Jde ji na jednadvacátej rok. Zkušený hospodář dbá na to, co má sejt na nov a co na star. Podobně tomu bylo i při nasazování vajec pod husu. Seje se záhy z jara. Začalo žito metat. Přišly velký mrazy, až i vody zmrzly. Všechno bylo jako hnůj mokrý. Takovou zimu nepamatuju. Rostlo to nastojatě (obilí klíčilo v klasech). Jak rok byl dlouhý, tak to uteklo jako voda. Místy až třikrát potlouklo. Jakživo to nepamatuji. Pro korunu by si nechal koleno vrtat. Vypařil se, jako když plivne na horká kamna. Doma kdáče, jinde nese. Tváří se jako pes na horkou kaši. Podepsal se naněm zub času. Spraví to jako vítr chalupu. Hodně se upejpá (zdráhá). Je z toho janek. Chodí jako zlámané bidlo. Šel jsem se vošplouchnout do rybníka. Byl vobklopenej dětmi. Nebyli jsme na to jídlo háklivý, nám to šmakovalo. Vzal klícek a kluci rozehnal. Byla to štreka (dálka). Děti vozily hlínu na tůčku. V domácnosti žili skrovně, inu nebylo peněz a často byla k vobědu vodová políčka a byly na ni voka. Porát neotravuj. Kluci u vohníčku vopekali bandory a kouřili makovinu. Šel, že sotva plet nohama (byl unavený). Pletl se mu jazyk. Hodil se marod (měl neschopenku). Nech to bejt (být). Tos nemusel (to jsi nemusel).

Ještě několik slov: žlíce (lžíce), břím (modřín), zajc (králík), štír (mlok), špulka (cívka), špulec (pulec), rejší (raději), bábinka (babička), barák (chalupa), blafka (mluvka), halšík (držák či návojník), hoble (oblázek), kloudně (pořádně), lejta (bečka na vodu), lenoch (židle), poklona (boží muka), polňák v pelechu (zajíc v loži), puclák (krajáč na mléko), režná sláma (žitná sláma),

sekajna (řezanka), saska (sako), sídmý (sedmý), špik (mork), štuc (rukávník), štyclata (nátepníčky), tok (sító), pote ist (pojďte jíst), flek (skvrna), flikovat (záplatovat), furt (stále), akorát (přesně), štrikovat (plést svetr), olingrata (náušnice), jarmark (trh), jarmara (skříň), fofr (stroj na čištění obilí), rychtovat (připravovat), vařenka (skříň na potraviny), voharek (ohořelé dřevo), putýnka (nádoba na vodu), přehršle (malá hrstka), furtum furt (stále), brkl (zakopnul), vycinkal to někomu (vyčetl), zinká (tluče), cokrát (několikrát), porád (stále), maštal (stáj pro koně), vembloud (velbloud), céra (dcera), vobejda (pobuda), šlinec (jizva po bití), dýlka (délka), ted'ka (nyní), že prej (prý), co to medle říkáš (jak to mluvíš), je to škrt (je šetřivý), štychar (úzký rýč), špejchar (sýpka), balvan (valoun).

A tak (takto), a pak (a potom). Až dost (až až), až na (s výjimkou). Tak jo (souhlas). Je to fajn (je to dobře). Jejda, jejdanáčku, jémíne, jémínáčku, tý brd'ó, tý vogo, tý vole (překvapení). Pozdrav: dobrej den, dobrytro, ahoj, nazdar, čau (dnes dosti častý), těpic, maucta (má úcta). Belhat se (kulhat). Dopadli jak sedláci u Chlumce (prohráli, nezdařilo se). Maže mu med kolem huby (přesdělčuje jej). Roj včel v květnu za kupu sena stojí, v červnu rojení nestojí za zvonění. Na všechny tvé choroby, včela lék ti vyrobí. Křapky (rozbitá vejce). Čvachtá se v kaluži (šlape v kaluži). Ježkovy voči (údiv).

Povely pro tažná zvířata (ovládací povely): huj (ustup), couni, curyk (zpět), prr, ou, ouha (zastavit), bjé, no, hijé, bjí (vpřed), hot (vpravo), čihy, čehy (vlevo). Koně v páru: podsední (vlevo), náruční (vpravo). Obrok (krmivo pro koně, oves). Vozka (kočí). Nasaď koni kluznání (udidlo). Čabrak (barevná síťka proti komárům, ochrana uší koní a různé zdobené postrojů). Sed si na žejštrok (sedačka pro kočího na voze).

Tolik jen ve zkratce z místního nářečí zaznamenal

Oldřich Kladivo

O počasí mimořádně

Druhý víkend v červnu jsme mohli naživo i přes média sledovat projevy extrémního počasí nejen v naší vlasti. Rychle se tvořící bouřkové mraky, z nichž se obratem na zem během několika málo hodin sneslo v sobotu okolo 75 mm v blízké Borově a 130 mm v neděli u Kolína. Zatopené domy byly i v Litomyšli v ulici u Kovopolu a ve spodní části náměstí. Perné chvíle z bahnitě řeky valící se přes zahrady prožívali i v Jiříkově, kde se bleskově naplnil již dlouhá léta suchý nebeský rybník.

Desné se přívalové deště téměř vyhnuly. Řeka zase konečně nabrala vodu, udržela se v korytě a vše bylo v poklidu. Ale pouze zdánlivě. V sobotu večer přešla kolem 20. hodiny Desnou bouřka. Odcházela a za ní se vzápětí začala tvořit další. A tato malá druhobouřka nám ukázala sílu výboje blesku v plné parádě s viditelnými následky. V zadní části zahrady u rychty na horní Desné u plotu k Šimkovým stojí v jedné řadě dva mohutné jasanů a dvě lípy. Tedy stály. Úder blesku nadělal během zlomku sekundy z krajního vzrostlého jasanu doslova třísky. Zbylo pouze torzo kmene bez kůry s jednou větví směrem k rychtě. Zbytky stromu byly doslova rozmetány po

blízkém okolí. Větev o průměru dobrých 20 cm byla 40 metrů daleko směrem k lesu. Třísky a kousky kůry pak byly na zahradách dvou blízkých novostaveb. Většina třísek tedy letěla severozápadním směrem.

Několik čísel pro zajímavost. Jasan měl 20 cm nad zemí průměr metr, v metrové výšce pak mezi 80 – 90 cm. Čas úderu blesku 20:46:41,410. Blesk strom jednak „očesal“, ale také svisle rozpůlil a poodradil obě poloviny od sebe. U země byla mezera 5 cm, v metrové výšce pak 10 cm.

Protože se jednalo o mimořádný extrémní důsledek blesku, kontaktoval nás po zveřejnění fotografií ve skupině amatérské meteorologie profesionální meteorolog. Po zjištění přesné lokalizace blesku nám sdělil přesný čas výboje. Zároveň sdělil, že tento jev zaznamená do evropské databáze extrémních jevů. Do této databáze se zaznamenávají různé extrémy počasí. V kategorii blesků se zde zaznamenávají z naší republiky průměrně 3-4 údery blesků ročně. Většinou spojené s úmrtím osoby nebo požáru objektu. Nyní tedy desenský blesk a jasan na třísky.

Jan Jareš

jasan před úderem...

...a po úderu

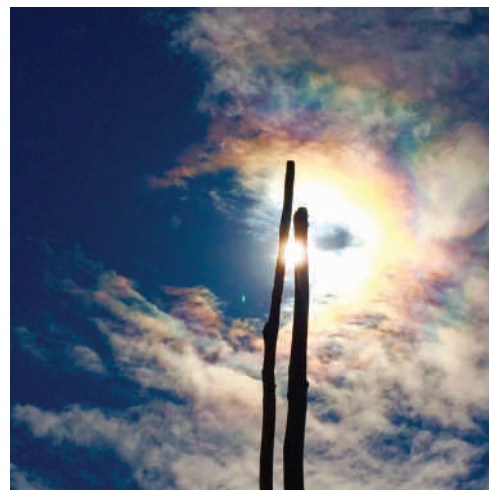
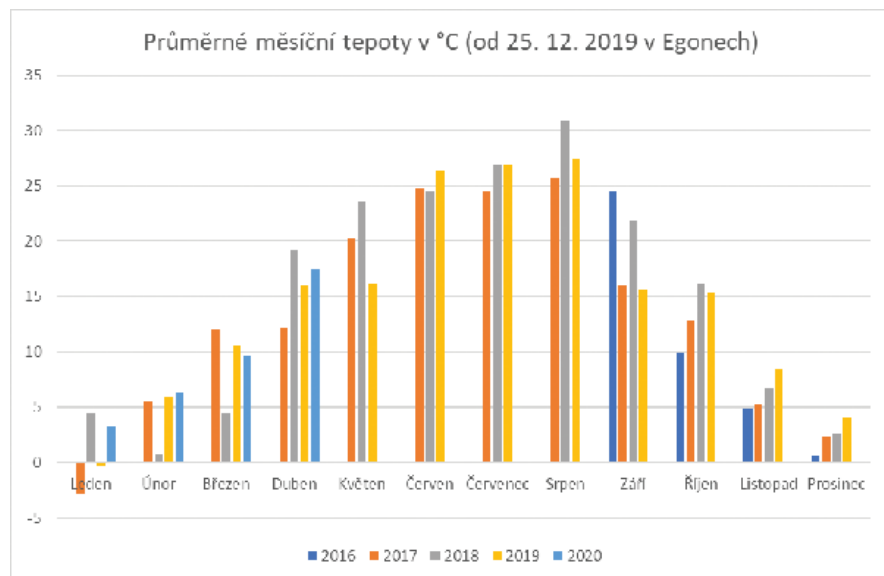

O počasí 4 aneb o teplotách a srážkách

Od atmosférických front si dnes odskočíme ke srovnání teplot a srážek u nás na Desné za období od září 2016 do dubna 2020. Tři kompletní roky po sobě jdoucí nám ukazují vývoj a tendenci teplot i srážek. V grafu průměrných měsíčních teplot vidíme vzrůstající tendenci hlavně u tří posledních měsíců v roce. Maximální naměřená

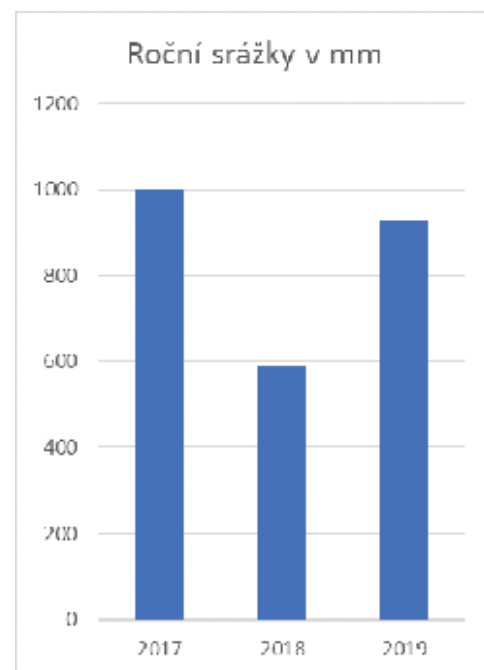
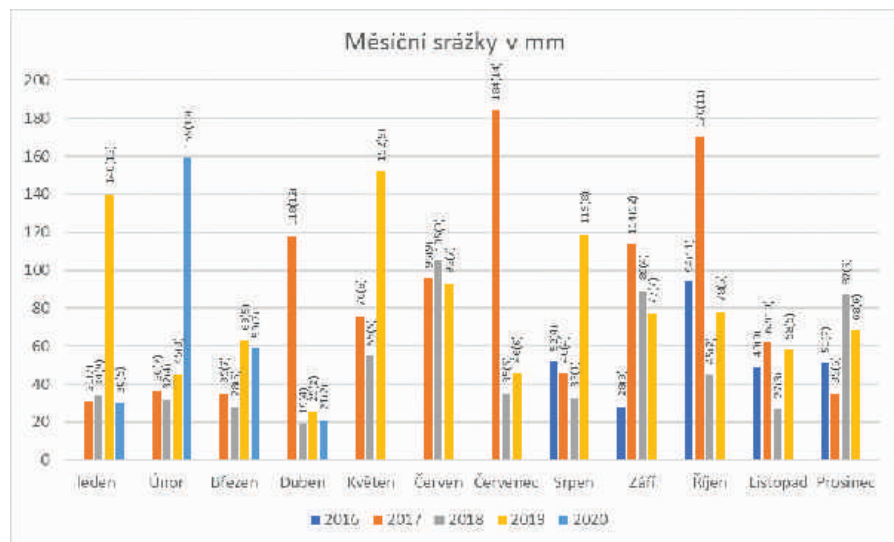
teplota na Desné v roce 2017 +33°C, v roce 2018 +37°C, v roce 2019 +37°C. Na grafu vidíme extrémně suchý horký srpen 2018. Pouze dvakrát byly průměrné měsíční teploty pod nulou a to v lednu 2017 a 2019. Otázka o cenu: proč autor přešel na měření teplot v Egonech? První správná odpověď přímo autorovi vyhrává.

Obr.: Irizace na oblacích dne 22.5.2020 na Desné.

Další grafy znázorňují celkové množství srážek za jednotlivé roky a za jednotlivé měsíce. Srážkový normál (průměrné množství ročních srážek) pro ČR je 674 mm (platí do roku 2020). Ve vztahu k tomuto průměru jsme srážkami na Desné nadprůměrní. Nelze ale říct, že je to dobře, protože zimní měsíce jsou s minimem sněhových

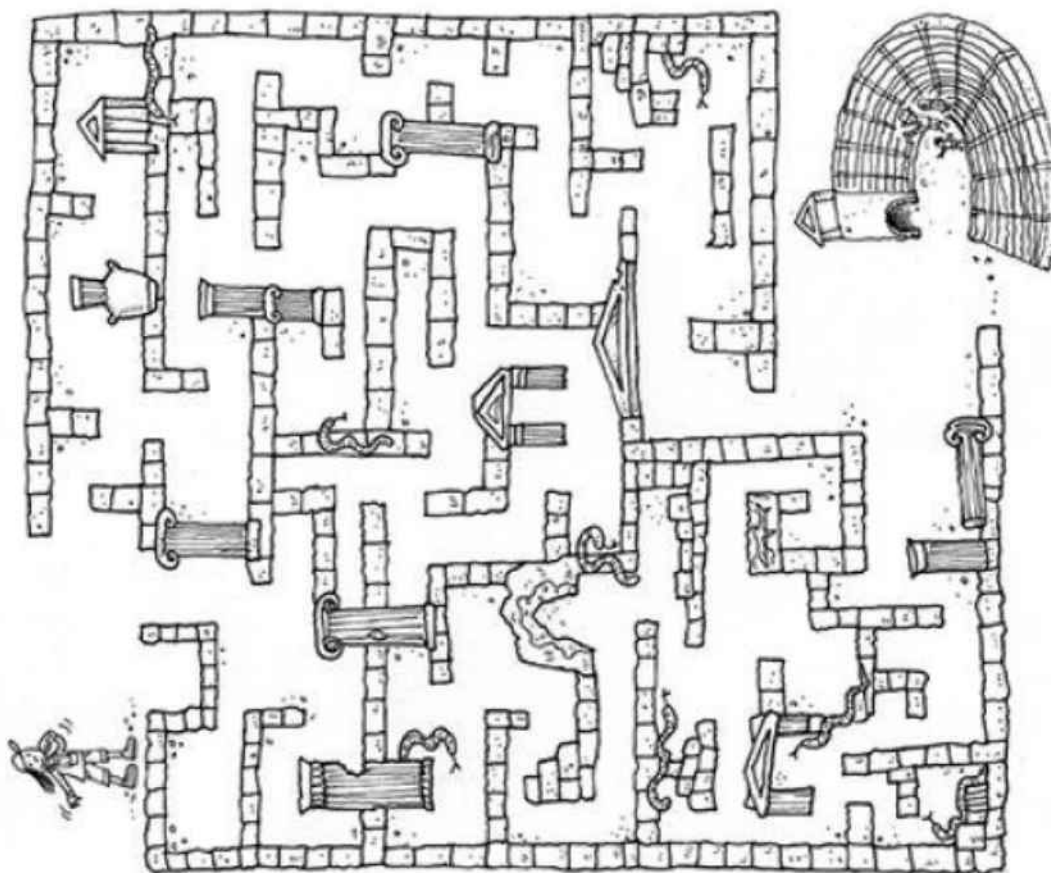
zásob důležitých pro spodní vody a stále častěji nás navštěvují rychlé přívalové srážky, které bez většího užítku rychle odtékají. Za dobu pozorování byl nejvyšší denní úhrn srážek 62 mm v květnu 2019. Nejintenzivnější přívalový déšť byl v srpnu 2019, kdy nad Desnou prošla supercela a během cca 10 minut spadlo 41 mm srážek.

ŘECKÁ ODYSEA

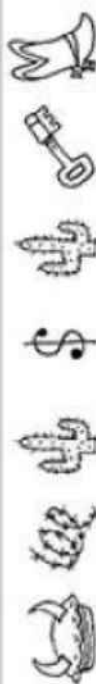
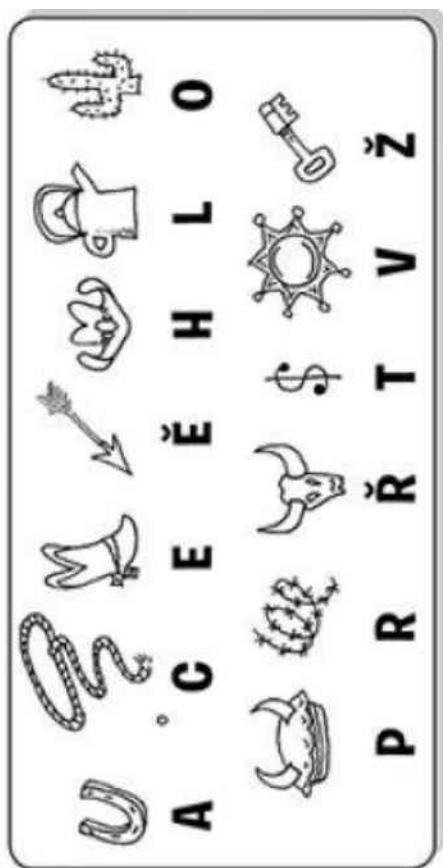
Pomoz Sofii nalézt cestu řeckými rozvalinami nazpět k její rodině. A pozor - všude jsou lstiví hadi!

KOVBOJSKÁ ŠIFRA

Použij uvedený kód a odpověz na tuto hloupou kovbojskou hádanku.

Proč si kovář myslel, že jeho koně bolí v krku?

Přečkávání delší pauzy

Letošní zimní pauza od soutěží byla nečekaně o pár měsíců delší. Kvůli omezením, která nastala, jsme se museli s naší dráhou, mašinou a hadicemi rozloučit na delší dobu, než nám bylo zvykem. Nyní ale už znovu rozjíždíme tréninky a postupně se začínáme připravovat na nadcházející, ačkoliv kratší, sezonu.

Jak jsem zmiňovala již v minulém článku, letos jsme podnikli mnoho změn. Mezi ty největší patří předělání naší sportovní mašiny na silnější kubaturu. Díky tomu bychom měli na dráze podávat rychlejší výkony – tedy pokud se povede všechno ostatní. Dále jsme se pustili do dokončení rekonstrukce naší „boudy“. Před zimou se stihla dodělat první polovina, teď přišla řada na stranu druhou. Díky tomu vevnitř vznikne lepší místo pro organizaci a uskladnění našeho sportovního nářadí a celkově by měl být vnitřní prostor příjemnější a útulnější. Třetí velkou inovací je dokončení jedné z tartanových základen, konkrétně její zarovnání a nový trávník, kterému ještě chvíli potrvá než úplně doroste. Došlo i k menším změnám v sestavách týmů, tak snad nám to přinese své ovoce.

Dost dlouhou dobu nebylo jasné, jak to s Okresní ligou Svitavska bude. Nejprve hrozilo její úplné zrušení, nyní to ale vypadá dost slibně. Pokud se nic vyloženě nepokazí, první závod by se měl konat 5. 7. 2020. Do té doby budeme usilovně trénovat a doufat, že brzy budeme utíkat na závodní dráze a budeme bojovat o přední příčky výsledkových listin.

Doufám, že nám naše úpravy a „zlepšováky“ přinesou štěstí, a že i letos všem ukážeme, že stále paříme mezi ty nejlepší.

Hanka Chaloupková

